

Treoirlínte ón BAI Clostuairisc

Réamhrá

I gcomhréir leis na forálacha ábhartha den Acht Craolacháin 2009, tá Údarás Craolacháin na hÉireann tar éis rialacha a leagan amach de réir mar a cheanglaítear faoi Alt 43(1)(c); **na Rialacha maidir le Rochtain** is teideal do na rialacha sin. Seoladh na Rialacha maidir le Rochtain ar an 14 Bealtaine 2012, agus tá feidhm leo ón 15 Bealtaine 2012. Tá fáil ar chóip de na Rialacha maidir le Rochtain ar www.bai.ie nó féadfar cóip a iarraidh ar an Údarás.

Is é seo an doiciméad dar teideal **Treoirlínte ón BAI – Clostuairisc**. Sa doiciméad seo tugann an BAI cuntas ar na caighdeáin ghinearálta agus theicniúla atá riachtanach i dtaca leis an soláthar Clostuairisce. Is é aidhm na dtreoirlínte seo tacaíocht a thabhairt do chur i bhfeidhm Rialacha Rochtana an BAI ó thaobh Clostuairisce de. Féadfar na treoirlínte a athrú ó thráth go chéile, de réir mar is cuí. Admhaíonn an BAI an obair a rinne iarchuibhreannas AUDETEL agus an cúnamh a fuair sé ó dhoiciméad Treorach Ofcom ar Chaighdeáin Chlostuairisce agus an doiciméad seo á ullmhú aige.

Clostuairisc

Is ionann Clostuairisc agus tráchttaireacht lena dtugtar tuairisc ó bhéal do bhreathnóir nach bhfuil an t-amharc go maith aige/aici ar an méid atá ag titim amach ar an scáileán ag aon tráth faoi leith, ionas go mbainfidh an breathnóir sin brí agus taitneamh as an gclár.

1. Na nithe a bhfuil tuairisc le tabhairt orthu

Seo cuntas achomair ar na gnéithe de chlár ar cheart tuairisc a thabhairt orthu.

i) Carachtair

Ba cheart clostuairisc a thabhairt ar éadach, tréithe fisiciúla, gotha gnúise, comharthaíocht choirp, cúlra eitneach (má bhaineann sé sin le scéal an chláir) agus aois an charachtair.

ii) Suíomhanna

Ba cheart tuairisc a thabhairt ar an suíomh agus ar athruithe suímh, aon uair is féidir.

iii) An tráth den lá

Ba cheart tuairisc a thabhairt ar an tráth den lá atá ann, más cuí.

iv) Aicsean ar an scáileán

Ba cheart tuairisc a thabhairt ar an aicsean ar an scáileán.

v) Fuaimanna nó maisíochtaí fuaimne

Ba cheart tuairisc a thabhairt ar fhuaimanna nó ar mhaisíochtaí fuaimne nach bhfuil so-aitheanta.

vi) Fortheidil fhotheidealaithe

Ba cheart tuairisc a thabhairt ar aon chomharthaí nó scríbhneoireacht ábhartha ar an scáileán.

vii) Teidil ag Tús an Chláir agus/nó Creidiúintí ag Deireadh an Chláir

2. An uair ba chóir tuairisc a thabhairt

Níor cheart don chlostuairisc trasnaíl a dhéanamh ar an dialóg.

Is le linn tostanna sa dialóg ba chóir don chlostuairisc a bheith ann. Ní fhéadfaidh sí trasnaíl a dhéanamh ar an dialóg ach amháin nuair is dialóg neamhthábhachtach í nó dialóg a bhfuil fotheidil nó fortheidil á gcur léi agus sa chás sin féin ní mór go mbeadh eolas ábhartha á thabhairt aici nó an fotheideal nó go mbeadh an fortheideal á léamh aici. Más gá, is féidir clostuairisc a chur os cionn liricí amhráin.

Níor cheart go mbeadh clostuairisc ann os cionn dialóg phríomhúil. Níor cheart go mbeadh clostuairisc ann os cionn maisíochtaí fuaimne, sa chás gur maisiú oiriúnach iad na maisíochtaí sin ar an scannán nó an tuairisc, ná os cionn ceol tábhachtach cúlra.

3. Na nithe nach bhfuil tuairisc le tabhairt orthu

Níor cheart tuairisc a thabhairt ar thuairim phearsanta an té atá ag tuairisciú i dtaca leis an aicsean ar an scáileán. Mar shampla, rud dofheicthe ar nós inspreagadh nó réasúnaíocht don aicsean ar an scáileán – níor cheart tuairisc a thabhairt air sin.

Má tharlaíonn botúin san eagarthóireacht nó sa leanúnachas, níor cheart aithris a dhéanamh orthu sin sa chlostuairisc.

4. Leibhéal Fuaimne an Chláir

Nuair a chuirtear tráchttaireacht thuairisciúil isteach i gclár, ní mór fuaim chúlra an chláir a íslú ionas go mbeidh an tuairisc le cloisteáil go soiléir. Ba chóir deimhin a dhéanamh de nach bhfuil leibhéal fuaimne na haithriseoireachta níos airde ná leibhéal fuaimne an chúlra.

De ghnáth, ba chóir leibhéal fuaimne na haithriseoireachta a choinneáil ag leibhéal seasmhach. Socraítear glór na haithriseoireachta ag leibhéal seasmhach ag tús an taifeadta agus is féidir a mhéad a chéimneofar leibhéal na príomhfhuaimne ag na pointí cuí a réamhshocrú leis an stáisiún oibre.

5. Taifeadadh na Chlostuairisce

Bíonn eolas físe agus fuaimne ar fáil do dhaoine a bhfuil amharc na súl acu, ní hionann agus an lucht féachana lagamhairc, a bhíonn ag brath ar gach uile fhocal a bheith soiléir. Níor chóir an tuairisc a thabhairt faoi dheifir, dá bhrí sin; ba chóir go mbeadh gach uile fhocal soiléir, inchloiste agus tráthúil ionas nach dtiocfaidh sí salach ar an dialóg atá á cur i láthair.

Cé gur chóir go mbeadh an glór neodrach, d'fhéadfadh sé gur cheart mothúchán a chur leis ag pointí éagsúla i scannáin éagsúla chun an mothúchán a bhaineann leo agus forbairt an phlota a chur in iúl. I gcás coiméide, ba chóir an aithriseoireacht a thabhairt ar bhealach seasmhach, ach meangadh beag a bheith ann freisin. Ach níor cheart don chlostuairisc a bheith ina taispeántas a tharraingeodh aird uirthi féin.

Ba cheart fanacht glan ar leaganacha cainte 'scannánúla' ar nós 'tá an ceamara ag peanáil faoi chlé' etc. Níor cheart do chlostuairisc cinsireacht a dhéanamh ar an méid atá ar an scáileán.

6. Gramadach agus Teanga

- i) A mhéad is féidir é, ba chóir an aimsir ghnáthláithreach a úsáid i gcás gníomhaíochtaí leanúnacha.
- ii) A mhéad is féidir é, ba chóir abairtí iomlána a úsáid.
- iii) Ní mór ainmneacha dílse a úsáid. Ní mór go dtuigfeadh an lucht féachana lagamhairc cé na carachtair a bhfuiltear ag trácht orthu sa tuairisc. Má bhaintear úsáid as 'sé' / 'sí', d'fhéadfaí mearbhall a chur ar an lucht féachana. Má tá baol míthuisceana ar bith ann i gcás go bhfuil daoine éagsúla ar an scáileán ag an am céanna, ba chóir úsáid a bhaint as ainmneacha dílse chun é sin a thabhairt chun léire.
- iv) Tá aidiachtaí tuairisciúla tábhachtach, ach níor chóir go léireoidís tuairim phearsanta an tuairisceora.
- v) Ba cheart leithéidí 'Feicimid...' 'Os ár gcomhair...' a sheachaint de ghnáth.

7. Ord tosaíochta don eolas

Cuid ríthábhachtach den chlostuairisc is ea an cur síos a dhéantar ar an suíomh mar atá sé; gan treoir ina thaobh seo, d'fhéadfadh an té atá ar bheagán amhairc dul amú sa scéal nó san aithriseoireacht.

Nuair a bhíonn cúpla duine ag labhairt ag an am céanna, ní mór an té atá ag labhairt aon tráth faoi leith a léiriú go soiléir. Ní miste, go minic, ainmneacha dílse a thabhairt arís is arís eile ionas nach mbeidh amhras ar bith ar an lucht féachana i dtaobh cé atá ag labhairt nó ag gníomhú.

Níor cheart íomhánna meafaracha ná leaganacha cliste cainte a úsáid ach amháin sa chás go dtagann friotal den chineál sin le stíl an chláir.

Níor cheart an iomarca mionsonraí a thabhairt. Ní gá mionsonraí tuairisciúla a lua, ach amháin nuair is iad ábhar an chláir iad.

Seachain tuairisciú iomarcach a d'fhéadfadh an mothú a bhaineann leis an radharc a lagú nó a d'fhéadfadh a bheith tuirsiúil nó fiú bioránach.

Níor cheart tuairimí pearsanta a thabhairt ná léirmhíniú a thabhairt a nithe a tharlaíonn; mar sin féin, ní mór freisin leideanna tábhachtacha físiúla a thabhairt don lucht éisteachta lagamhairc a d'fhéadfadh dul amú orthu.

Níor chóir nithe follasacha a lua sa chlostuairisc; cuir i gcás, nuair a bhuaileann an guthán nó cloigín dorais, ní gá cur síos a dhéanamh air sin ach amháin i gcás gur fuaimeanna neamhghnácha atá i gceist.

8. Sobaldrámaí

I gcás fhormhór na sobaldrámaí, ní bhíonn an seans iontu tuairiscí fada a thabhairt mar go leanann na dialóga go gasta i ndiaidh a chéile agus is annamh a bhíonn radhairc iontu gan aon dialóg. An lucht féachana a bhreathnaíonn go rialta ar shobaldrámaí, is garr go dtéann siad i gcleachtadh ar ghuthanna na gcarachtar. Nuair a thugtar carachtar nua isteach sa sobaldráma, cuidíonn sé leis an lucht féachana aithne a chur go tapa ar an gcarachtar sin má thugtar tuairisc ar a c(h)uid tréithe físiúla; ní gá eolas breise beathaisnéise a thabhairt mar gur féidir teacht ar an eolas sin sna seachtainí ina dhiaidh sin.

9. Cláir faisnéise cúrsaí reatha

I gcláir chúrsaí reatha, ní bhíonn an deis chéanna ann clostúairisc a thabhairt ós rud é go mbíonn siad foclach, ach ba chóir a bhreithiúnas féin a thabhairt ar gach clár faoi leith. Ba chóir tuairisc a thabhairt ar fhotheidil nó fortheidil i gcláir den chineál sin.

10. Ócáidí Spóirt agus Ócáidí Beo

Is deacair tuairisc a thabhairt ar chláir bheo agus ar thráchtairéacht reatha araon, ach is féidir é a dhéanamh i gcás cláir áirithe.

Is féidir craoltóirí a spreagadh le riachtanais na ndaoine ar bheagán amhairc a thabhairt san áireamh gan clostúairisc a bheith riachtanach (trí laghdú a dhéanamh ar an méid téacs ar an scáileán agus ar shonraí táblacha.)

11. Cláir do pháistí

Tá cinneadh déanta ag an BAI gur cheart béim ar leith a chur ar sheirbhísí rochtana do pháistí. Nuair a bhíonn tuairisc á scríobh in aon turas i gcomhair clár do pháistí, ba cheart an fhoclaíocht agus dul na n-abairtí a chur in oiriúint don aoisghrúpa ar lena aghaidh an clár. Ba cheart go mbeadh tuin na haithriseoireachta ag teacht le tuin an chláir féin.

12. Leithscéal faoi bhriseadh seirbhíse

Nuair is féidir, ba cheart leithscéal nó míniú cuí ó bhéal a tharchur chomh luath agus is féidir tar éis don tseirbhís chlostúairisce a bheith cailte nó briste.